

Hafaslagwerktheorie C

4 Maatsoorten

Wij gaan nog eens naar de verschillende maatsoorten kijken.

	enkelvoudig				samengesteld						
	bovenste cijfer is 2 of 3				bovenste cijfer is 4 of meer						
2-delig (binair)	2 2	C	2 4	2 8	4 4	C	4 2	4 8	6 4	6 8	12 8
3-delig (ternair)	3 2	3 4	3 8		9 4	9 8					

Voorbeelden van bovenstaande maatsoorten.

> = **hoofdaccent**;

- = **nevenaccent**.

2-delig, enkelvoudig:

C of $\frac{2}{2}$

2/4

2/8

2-delig, samengesteld:

C of $\frac{4}{2}$

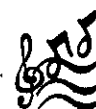
4/4

4/8

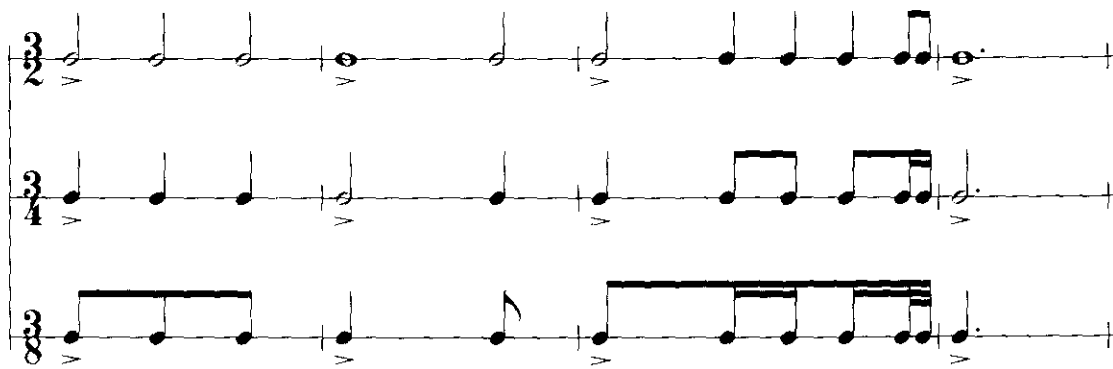
6/4

6/8

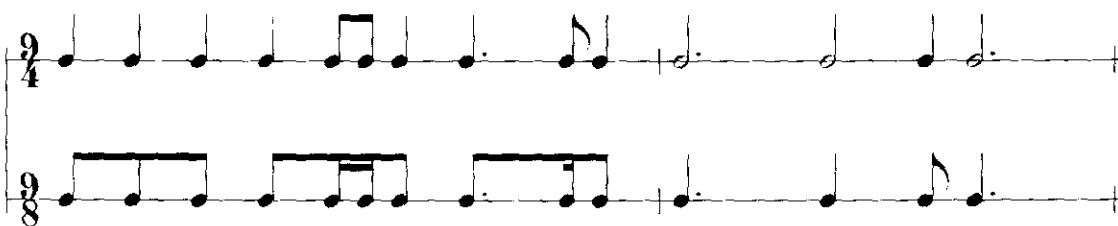
12/8

3-delig, enkelvoudig:

3-delig, samengesteld:

Opdracht:

*Tik (speel of zing) van de maatsoorten op de vorige
en deze bladzijde de maat en het ritme.*

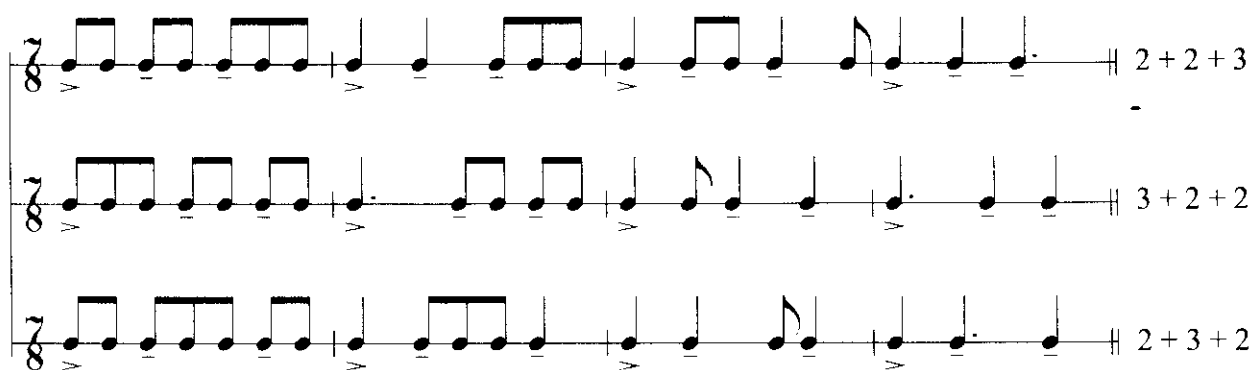
De voorgaande maatsoorten zijn allemaal **regelmatige** maatsoorten, d.w.z. de hoofd- en nevenaccenten komen steeds op regelmatige tellen terug.

We kennen ook **onregelmatige** maatsoorten. Dat zijn maatsoorten die zijn samengesteld uit groepjes van 2 en 3 tellen door elkaar.

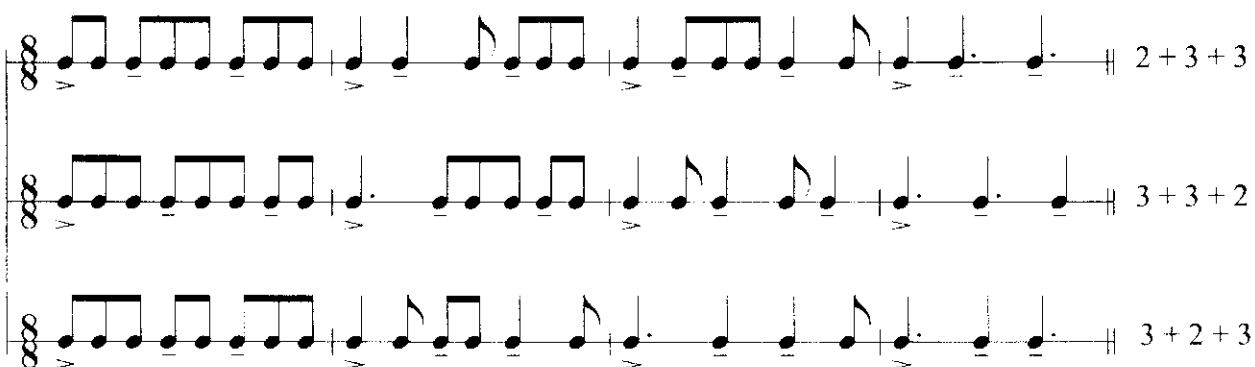
Kijk maar eens naar de volgende voorbeelden in $\frac{5}{8}$ en $\frac{5}{4}$ maat.

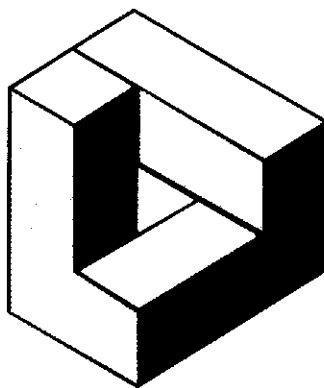
Voorbeelden van onregelmatige maatsoorten in $\frac{7}{8}$

Voorbeelden van onregelmatige maatsoorten in $\frac{8}{8}$

Opdracht:
Tik (speel of zing) van de maatsoorten op
deze bladzijde de maat en het ritme.

5 Antimetrische figuren

Antimetrische figuren zijn ritmische figuren die de regelmatigheid onderbreken. Ons notenschrift is gebaseerd op een verdeling in tweeën: met andere woorden je kunt noten in het notenschrift alleen maar in tweeën delen.

Bijvoorbeeld:

$$\text{♩} = \text{♩} + \text{♩} \text{ of } \text{♩} = \text{♩} + \text{♩} \text{ of } \text{♩} = \text{♩} + \text{♩}$$

Gaat het ritme in drieën dan worden speciale hulpmiddelen ingevoerd n.l. de stip of de trioel

In de B-fase leerden we al de volgende antimetrische figuren:

1. **DUOOL**
2. **TRIOOL**

Antimetrische figuren kunnen vertragend of versnellend zijn:

- de **duool** is (bijna altijd) **vertragend**
 - de **triool** is (bijna altijd) **versnellend**
- } weet je waarom?

Een duool = 2 noten in de tijd van 3 van dezelfde noten.

Bijvoorbeeld:

$$\text{♩} \text{ (duool) } = \text{♩} \text{ (duool) } \text{ of } \text{♩} \text{ (duool) } = \text{♩} \text{ (duool) } \text{ of } \text{♩} \text{ (duool) } = \text{♩} \text{ (duool) }$$

Een trioel = 3 noten in de tijd van 2 van dezelfde noten.

Bijvoorbeeld:

$$\text{♩} \text{ (trioel) } = \text{♩} \text{ (trioel) } \text{ of } \text{♩} \text{ (trioel) } = \text{♩} \text{ (trioel) }$$

In de volgende voorbeelden kun je het versnellende of vertragende karakter horen:

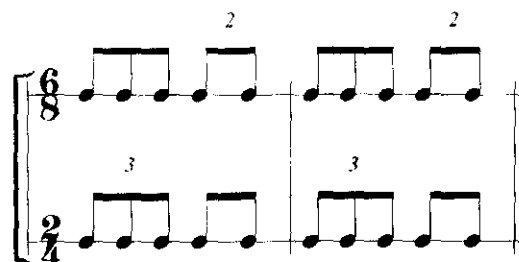
Andante

Andante

Vergelijk ook deze voorbeelden eens:

2

- 2

2

2

2

2

2

2

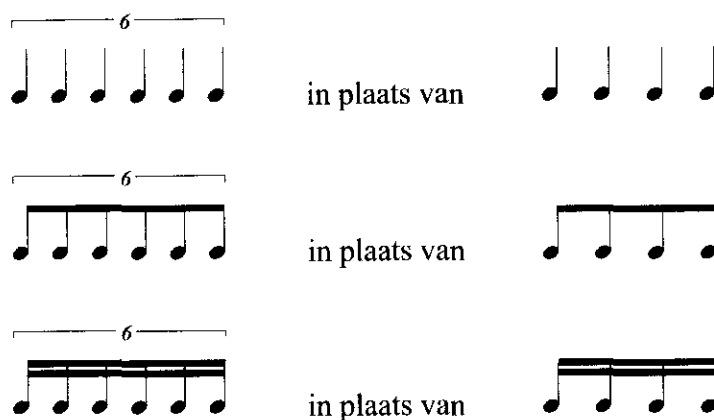
5. SEXTOOL

Wanneer 6 noten in de tijd van 4 geplaatst worden, spreken we van een sextool. Dit antimetrische figuur werkt versnellend.

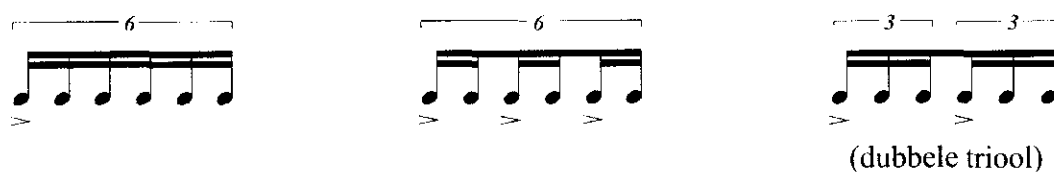

De sextool is eigenlijk een splitsing van een trioel, waardoor om de *twee* noten een accentje komt, dus 3 x 2 noten.

Gebruikelijke patronen bij de sextool zijn:

De sextool kan verschijnen in drie verschillende gedaantes, afhankelijk van het aantal accenten:

6. DUBBELE TRIOEL

De dubbele trioel is een speciale vorm van de sextool.

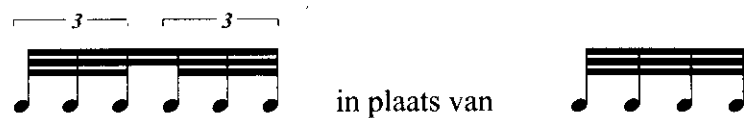
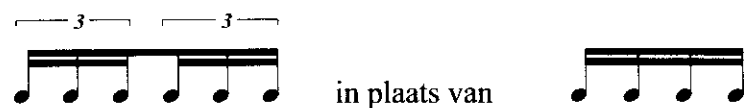
Wanneer 6 noten in de tijd van 4 geplaatst worden, kan dat een dubbele trioel zijn. Het aantal noten is gelijk, maar de onderverdeling is verschillend. Bij de dubbele trioel liggen de accenten anders dan bij de sextool.

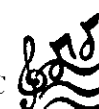
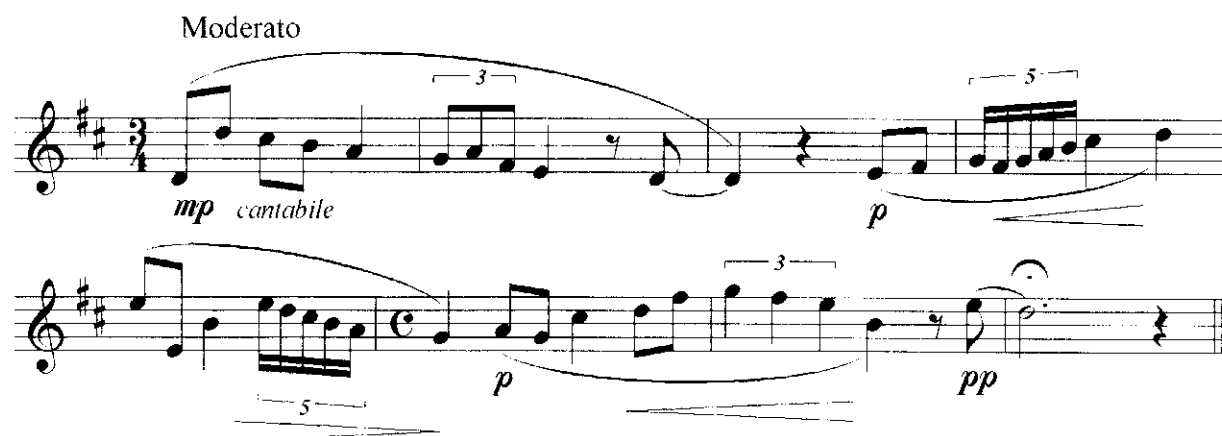
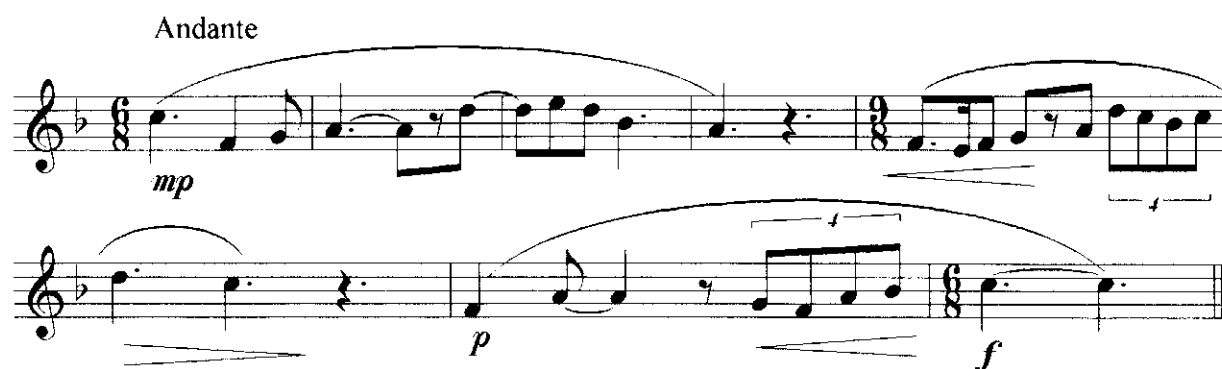
Bij een sextool is de verdeling dus 3 x 2 noten;
bij de dubbele trioel is de verdeling 2 x 3 noten.

Gebruikelijke patronen bij de dubbele trioel zijn:

Hier volgen nog enkele notenvoorbeelden met antimetrische figuren.

8 Woordenlijst, octaafgebieden en afkortingen

Hierna een lijst van Italiaanse termen betreffende tempo, articulatie, dynamiek en karakter. Verder ook uitvoeringsaanwijzingen en afkortingen.

<i>largo</i>	- breed
<i>lento</i>	- slepend
<i>adagio</i>	- langzaam met uitdrukking
<i>grave</i>	- ernstig, zwaar
<i>larghetto</i>	- een beetje breed
<i>andante</i>	- rustig gaand
<i>andantino</i>	- iets langzamer dan andante (vóór ± 1800)
	- iets sneller dan andante (ná ± 1800)
<i>allegretto</i>	- een beetje vrolijk en vlug
<i>moderato</i>	- matig
<i>allegro moderato</i>	- matig snel
<i>allegro</i>	- vlug en levendig
<i>allegro con spirito</i>	- snel en geestdriftig
<i>allegro con fuoco</i>	- snel met vuur
<i>allegro vivace</i>	- levendig
<i>allegro assai</i>	- zeer snel
<i>presto</i>	- zeer snel
<i>prestissimo</i>	- vliegensvlug
<i>veloce</i>	- vliegensvlug
<i>agitato</i>	- opgewonden, gejaagd
<i>allargando</i>	- verbreden in tempo en voordracht
<i>animato</i>	- levendig, opgewekt
<i>appassionato</i>	- hartstochtelijk
<i>cantabile</i>	- zangerig
<i>comodo</i>	- gemakkelijk, licht
<i>con moto</i>	- met beweging
<i>dolce</i>	- lieflijk
<i>energico</i>	- krachtig, energiek
<i>espressivo</i>	- met uitdrukking
<i>feroce</i>	- wild
<i>gracioso</i>	- sierlijk
<i>grandioso</i>	- groots, verheven
<i>maestoso</i>	- plechtig, majestueus
<i>mosso</i>	- beweeglijk, levendig
<i>pastorale</i>	- idyllisch, herderlijk
<i>scherzando</i>	- speels, schertsend
<i>ad libitum</i>	- tempo en voordracht naar believen
<i>a piacere</i>	- voordracht naar believen
<i>l'istesso tempo</i>	- hetzelfde tempo
<i>sempre più</i>	- steeds meer
<i>sempre meno</i>	- steeds minder
<i>martellato</i>	- gehamerd
<i>pizzicato</i>	- getokkeld
<i>ppp</i>	- uiterst zacht
<i>fff</i>	- uiterst sterk

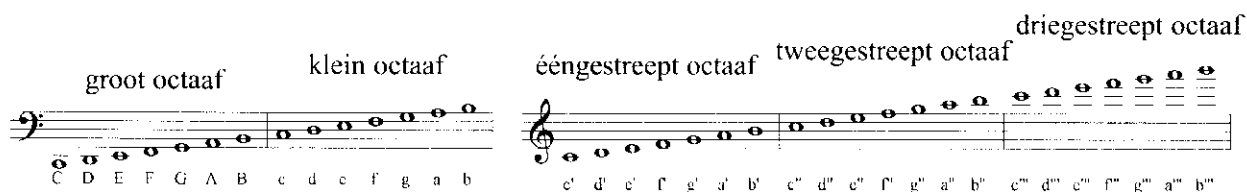
Octaafgebieden

Het menselijk oor kan een behoorlijk breed spectrum aan toonhoogte onderscheiden. Ruwweg vanaf ca. 20 trillingen per seconde tot ca. 20.000 trillingen per seconde. De menselijke muziek maakt maar gedeeltelijk gebruik van deze door ons waarneembare omvang. In de praktijk van het muziek maken of componeren baseren we ons meestal op de omvang zoals de piano die ons kan laten horen. De totale omvang van de orkestinstrumenten (van piccolo en viool tot contrafagot en contrabas) is een beetje kleiner dan de omvang van de piano. Ons systeem van stemming is gebaseerd op een indeling in octaven, dat wil zeggen, de totale omvang van de moderne piano is verdeeld in een aantal kleinere stukken die we octaven noemen en die allemaal bestaan uit hetzelfde patroon van hele en halve toonsafstanden met dezelfde letteraanduidingen. Omdat dit patroon zich herhaalt over de hele omvang van de piano - een beetje meer dan zeven octaven - is het nodig om een systeem te hebben dat de specifieke octaven kan aanduiden als deze niet worden getoond door noten op de notenbalk.

Zo komen we tot een aantal zogenoemde **octaafgebieden**.

Een **octaafgebied** begint met een C en loopt omhoog tot de eerstvolgende B; het volgende octaafgebied begint weer met een C; enzovoorts.

Het meest gangbare systeem van aanduiding van de octaafgebieden is het volgende:

Let speciaal op de schrijfwijze van de meest gebruikte octaven: bijv.: C - c - c' - c'' - c''' etc.

Boven het 'driegeestreept' octaaf ligt nog het 'viergeestreept' octaaf en c'''' (c-vijfgeestreept).

Onder het 'groot' octaaf ligt op de piano nog het 'contra' octaaf en de 'subcontra' B en A.

Kijk maar eens naar een standaard piano: eerst zijn er de subcontra A en B waarna er zeven volledige octaafgebieden volgen eindigend op C''''.

Veel gebruikte afkortingen:

(N.B.: deze afkortingen behoren strikt gesproken niet tot de examenstof van het C-examen, maar zijn hier ter informatie toch opgenomen)

8va	= octava	- een octaaf hoger spelen
8va bassa	= octava bassa	- een octaaf lager spelen
a 2	= a due	- met z'n tweeën
accel.	= accelerando	- geleidelijk sneller worden
con sord.	= con sordino	- met demper
cresc.	= crescendo	- geleidelijk sterker worden
dim.	= diminuendo	- geleidelijk zachter worden
div.	= divisi (divisé)	- de partij over meerdere instrumenten verdeeld
gliss.	= glissando	- glijdend
rit.	= ritenuto	- plotseling vertragen
ritard.	= ritardando	- vertragend
rall.	= rallentando	- geleidelijk langzamer worden
s. sord.	= senza sordino	- zonder demper
sim.	= simile	- op dezelfde manier vervolgen
string.	= stringendo	- dringend, sneller en sterker worden
sub.	= subito	- onmiddellijk (bijv. zacht)

